

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด ในภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดในภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดและครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษาในภาคเหนือ ซึ่งได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ พิจิตร สุโขทัย กำแพงเพชร ตาก เพชรบูรณ์ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน รวม 15 จังหวัด โดยมีศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด 139 คน และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา 331 คน รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น 470 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ทรงคุณวุฒิทางการนิเทศการศึกษา เมื่อสร้างแบบสอบถามขึ้นแล้ว ให้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการนิเทศการศึกษาของกรมสามัญศึกษา และกรมวิชาการ จำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบเพื่อแนะนำแก้ไขเพิ่มเติม และเมื่อให้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้นำไปทดลองใช้กับศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด และครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 66 คน ในจังหวัดใกล้เคียงกรุงเทพมหานคร ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี สมุทรสาคร และ นครปฐม เพื่อตรวจสอบดูว่า เมื่อนำแบบสอบถามนี้ไปใช้จริง ผู้ตอบจะประสบปัญหาในการตอบอย่างไรบ้าง เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้วได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบจัดลำดับ
ความสำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มประชากร
โดยทางไปรษณีย์ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้แจกไปจำนวน 470 ฉบับ ได้รับคืนรวม 367 ฉบับ และ
นำมาใช้วิจัยได้จำนวน 349 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 74.25 เป็นของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด
100 ฉบับ และของครูโรงเรียนประถมศึกษา 249 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติคือ

4.1 ทดสอบร้อยละของคำตอบจากข้อคำถามในตอนต้นที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ
สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

4.2 ทดสอบร้อยละของคำตอบจากข้อคำถามในตอนต้นที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติ
งานของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด และตอนที่ 3 ซึ่งเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พอจะสรุปผลได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่า ประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม
โดยส่วนรวมมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 39.56) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่ม
แล้วพบว่า ทั้งกลุ่มศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด และกลุ่มครูใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด
(ร้อยละ 58.00 และร้อยละ 32.13) ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมมีอายุราชการ
ระหว่าง 11-15 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 27.22) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่มแล้วพบว่า ทั้งกลุ่ม
ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดและกลุ่มครูใหญ่ มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี มากที่สุด (ร้อยละ
36.00 และ ร้อยละ 23.70) ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมมีระยะเวลาการดำรง
ตำแหน่งในปัจจุบันระหว่าง 1-5 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 41.55) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่ม
แล้วพบว่า ทั้งกลุ่มศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดและกลุ่มครูใหญ่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งใน

ปัจจุบันระหว่าง 1-5 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 36.00 และร้อยละ 43.78) และประชากรผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนรวมมีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 67.62) และเมื่อพิจารณาโดยแยกกลุ่มแล้วพบว่า กลุ่มศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดมีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 72.00) และกลุ่มครูใหญ่มีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 91.57)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดตามความเห็นของกลุ่มศึกษานิเทศก์และกลุ่มครูใหญ่ พอสรุปได้ดังนี้

2.1 การไปเยี่ยมโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด กลุ่มครูใหญ่ส่วนมาก (ร้อยละ 65.00) เห็นว่าในรอบปีการศึกษา 2518 ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้มาเยี่ยมโรงเรียนของตนโดยเฉลี่ย ประมาณ 1-3 ครั้ง

2.2 การเชิญศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดไปเยี่ยมโรงเรียน กลุ่มครูใหญ่ส่วนมาก (ร้อยละ 57.03) เห็นว่าในรอบปีการศึกษา 2518 โรงเรียนไม่เคยเชิญศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดไปเยี่ยมโรงเรียน

2.3 จำนวนโรงเรียนประถมศึกษาที่ศึกษานิเทศก์ออกนิเทศ กลุ่มศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดที่มีจำนวนมาก (ร้อยละ 33.00) เห็นว่าในรอบปีการศึกษา 2518 ตนได้ออกนิเทศโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดมากกว่า 51 โรงเรียน

2.4 ความถี่ในการออกนิเทศโรงเรียนแต่ละโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด กลุ่มศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดส่วนมาก (ร้อยละ 88.00) เห็นว่าในรอบปีการศึกษา 2518 ตนได้ออกนิเทศโรงเรียนประถมศึกษาโดยเฉลี่ยโรงเรียนละ 1-3 ครั้ง

2.5 งานเกี่ยวกับการนิเทศการสอนและการบริหารงานวิชาการ กลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นแตกต่างกัน คือ กลุ่มครูใหญ่เห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดไม่เคยปฏิบัติงานในตำแหน่งนี้เลย (ร้อยละ 54.54) แต่กลุ่มศึกษานิเทศก์เห็นว่า ตนได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งนี้ในเกณฑ์น้อย (ร้อยละ 51.00) อย่างไรก็ตาม กลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่า งานในตำแหน่งนี้บางเรื่องยังมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ ข้อ 1. การเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอนในโรงเรียนที่ออกนิเทศ (ร้อยละ 53.00) ข้อ 5. การให้คำแนะนำแก่ครูในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับ

กับการเรียนของนักเรียน (ร้อยละ 77.00) ข้อ 6. การให้คำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในวิชาชีพ (ร้อยละ 56.00) ข้อ 12. การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะให้ครูในโรงเรียนที่ออกนิตศได้มีการเตรียมการสอน โดยมีบันทึกการสอน (ร้อยละ 63.00) ข้อ 17. การมีโอกาสเข้าร่วมประชุมครูในโรงเรียนที่ออกนิตศ (ร้อยละ 52.00) และข้อ 19. การให้ความเป็นกันเองกับครูในการพบปะเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนหรือปัญหาส่วนตัว (ร้อยละ 80.00)

2.6 งานเกี่ยวกับการจัดประชุม อบรม สัมมนาครู และปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์ มีความเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เห็นว่าศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติงานในคานาน้อยในเกณฑ์น้อย (ร้อยละ 53.09 และร้อยละ 50.18) อยางไรก็ตาม ข้อ 1. เกี่ยวกับการปฐมนิเทศครูบรรจุใหม่ กลุ่มครูใหญ่มีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติมาก (ร้อยละ 55.42) แต่สำหรับกลุ่มศึกษานิเทศก์กลับเห็นว่าได้ปฏิบัติน้อย (ร้อยละ 46.00) และข้อ 9. เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารนิตศการศึกษา เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่ครู กลุ่มครูใหญ่มีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติเรื่องน้้นอย (ร้อยละ 71.49) แต่สำหรับกลุ่มศึกษานิเทศก์กลับมีความเห็นว่าได้ปฏิบัติในเรื่องน้้นมาก (ร้อยละ 53.00)

2.7 งานเกี่ยวกับการศึกษา ทดลอง วิจัย และการพัฒนาหลักสูตร ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์ มีความเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เห็นว่าศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติงานคานาน้อยในเกณฑ์น้อย (ร้อยละ 58.13 และร้อยละ 54.63) แต่มีข้อสังเกตว่า ข้อ 4. เกี่ยวกับการสำรวจสถิติทางการศึกษาของจังหวัด กลุ่มครูใหญ่มีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติน้อย (ร้อยละ 63.86) แต่สำหรับกลุ่มศึกษานิเทศก์กลับเห็นว่า ได้ปฏิบัติเรื่องน้้นมาก (ร้อยละ 50.00)

2.8 งานเกี่ยวกับการผลิตและเผยแพร่เอกสารหลักสูตร เอกสารทางวิชาการ และอุปกรณ์การสอน ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เห็นว่าศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติงานคานาน้อยในเกณฑ์น้อย (ร้อยละ 54.98 และร้อยละ 50.00)

อย่างไรก็ตามในข้อ 6. เกี่ยวกับการให้ความกระจ่างแก่ครูในโรงเรียนเรื่องหลักสูตรและการสอน กลุ่มครูใหญ่มีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติในเรื่องนี้น้อย (ร้อยละ 62.25) แต่กลุ่มศึกษานิเทศก์กลับเห็นว่าได้ปฏิบัติมาก (ร้อยละ 73.00)

2.9 งานเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นไม่แตกต่างกันคือ เห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย (ร้อยละ 51.00 และร้อยละ 61.76)

2.10 งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นไม่แตกต่างกันคือ เห็นว่าศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในเกณฑ์น้อย (ร้อยละ 40.05 และร้อยละ 57.00) อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีข้อที่ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่าศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้ปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในเกณฑ์มาก ได้แก่ ข้อ 6. การประสานงานหรืออำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานอื่น ๆ ที่มาศึกษาหรือดูงานการศึกษาในจังหวัด (ร้อยละ 44.58 และร้อยละ 57.00) ข้อ 7. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลและนิเทศโรงเรียนผู้ใหญ่ (ร้อยละ 48.65 และร้อยละ 59.00) ข้อ 8. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ (ร้อยละ 51.41 และร้อยละ 62.00)

2.11 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดในตำแหน่ง ๆ ของกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์

งานด้านการผลิตและเผยแพร่เอกสารประกอบหลักสูตร เอกสารทางวิชาการ และอุปกรณ์การสอน กลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์ มีความเห็นแตกต่างกันคือ กลุ่มครูใหญ่เห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดควรมีบทบาทด้านนี้เป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 29.72) ส่วนกลุ่มศึกษานิเทศก์เห็นว่า ควรมีบทบาทด้านนี้เป็นอันดับ 3 (ร้อยละ 36.00)

งานด้านการจัดประชุม อบรม สัมมนา และปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการศึกษา กลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นแตกต่างกันคือกลุ่มครูใหญ่เห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดควรมีบทบาทด้านนี้เป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 32.13) ส่วนกลุ่มศึกษานิเทศก์เห็นว่า ควรมีบทบาทด้านนี้เป็นอันดับ 2 (ร้อยละ 37.00)

งานคานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เห็นว่าศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดควรมีบทบาทคานนี้ เป็นอันดับ 6 (ร้อยละ 82.34 และร้อยละ 84.00)

งานคานการนิเทศการสอนและการบริหารงานวิชาการ กลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นแตกต่างกันคือ กลุ่มครูใหญ่เห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดควรมีบทบาทคานนี้ เป็นอันดับ 3 (ร้อยละ 29.32) ส่วนกลุ่มศึกษานิเทศก์เห็นว่าควรมีบทบาทคานนี้ เป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 44.00)

งานคานการศึกษา ทดลอง วิจัย และการพัฒนาหลักสูตร ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นไม่แตกต่างกัน คือ เห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดควรมีบทบาทคานนี้ เป็นอันดับ 4 (ร้อยละ 36.44 และร้อยละ 41.00)

งานคานการประเมินผลการศึกษา ทั้งกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์มีความเห็นไม่แตกต่างกันคือ เห็นว่า ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดควรมีบทบาทคานนี้ เป็นอันดับ 5 (ร้อยละ 47.79 และร้อยละ 48.00)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด ตามความเห็นของกลุ่มศึกษานิเทศก์ พอสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่า เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานคานการออกนิเทศในโรงเรียน อันดับ 1 มี 2 ปัญหาได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ (ร้อยละ 39.00) และ การไม่มีเวลาเพียงพอในการออกนิเทศ (ร้อยละ 25.00) อันดับ 2 ได้แก่ การขาดยานพาหนะในการออกนิเทศ (ร้อยละ 21.00) อันดับ 3 ได้แก่ อัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดมีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 22.00) อันดับ 4 ไม่มีศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดจำนวนมากพอที่จะออกความเห็นว่าเป็นปัญหาอันดับ 4 อันดับ 5 ได้แก่ โรงเรียนที่จะออกนิเทศตั้งอยู่ในท้องที่ทางไกลการคมนาคมหรือในถิ่นทุรกันดาร (ร้อยละ 22.00) อันดับ 6 ได้แก่ การไม่ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานบังคับบัญชาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 22.00) อันดับ 7 ไม่มีศึกษานิเทศก์จำนวนมากพอที่จะ

ออกความเห็นฯ ข้อใดควรเป็นปัญหาอันดับ 7 อันดับ 8 ได้แก่การไม่ได้รับความร่วมมือและการอำนวยความสะดวกจากโรงเรียนที่ออกนิเทศ (ร้อยละ 19.00) อันดับ 9 ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ระหว่างศึกษานิเทศก์กับครูในโรงเรียนที่ออกนิเทศ (ร้อยละ 20.00) อันดับ 10 มี 2 ปัญหาได้แก่ โรงเรียนที่จะออกนิเทศตั้งอยู่ในเขตปฏิบัติการของผู้ก่อการร้าย (ร้อยละ 26.00) และการขาดความมั่นใจในความรู้และความสามารถของคนที่ออกนิเทศในโรงเรียน (ร้อยละ 16.00)

3.2 ปัญหาที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่า เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการจัดประชุมอบรม สัมมนาครู และปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการศึกษา อันดับ 1 ได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนในค่านงบประมาณอย่างเพียงพอ (ร้อยละ 83.00) อันดับ 2 มี 2 ปัญหาได้แก่ การขาดวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอที่จะทำให้ครูผู้เข้ารับการประชุมเกิดความเชื่อถือและศรัทธา (ร้อยละ 35.00) และการขาดความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานนิเทศก์เขต ฯลฯ (ร้อยละ 34.00) อันดับ 3 ได้แก่ เนื้อหาสาระของการอบรมไม่ตรงกับความต้องการของครู (ร้อยละ 44.00)

3.3 ปัญหาที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่า เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการศึกษา ทดลอง วิจัย และการพัฒนาหลักสูตร อันดับ 1 มี 3 ปัญหาได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนในค่านงบประมาณอย่างเพียงพอ (ร้อยละ 38.00) การไม่มีเวลาที่จะดำเนินงานด้านนี้ อย่างเพียงพอ (ร้อยละ 29.00) การขาดบุคลากรที่มีความรู้และความชำนาญในการดำเนินงานด้านนี้ โดยเฉพาะ (ร้อยละ 26.00) อันดับ 2 ได้แก่ การขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 23.00) อันดับ 3 และ 4 ไม่มีศึกษานิเทศก์จำนวนมากพอที่จะออกความเห็นฯ ข้อใดควรจะเป็นปัญหาอันดับ 3 และ 4 การไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจากโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 34.00)

3.4 ปัญหาที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่า เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการผลิตและเผยแพร่เอกสารประกอบหลักสูตร เอกสารทางวิชาการ และอุปกรณ์การสอน อันดับ 1 ได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนในค่านงบประมาณอย่างเพียงพอ (ร้อยละ 44.00) อันดับ 2 ได้แก่

การขาดแคลนวัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับดำเนินงานค่านนี้ (ร้อยละ 43.00) อันดับ 3 ไม่มีศึกษานิเทศก์จำนวนมากพอที่จะออกความเห็นว่ข้อใดควรจะเป็นปัญหาอันดับ 3 อันดับ 4 มี 2 ปัญหา ได้แก่ การขาดบุคลากรที่จะผลิตและเผยแพร่งานค่านนี้ (ร้อยละ 38.00) และการไม่มีเวลาที่จะดำเนินงานค่านนี้เพียงพอ (ร้อยละ 35.00)

3.5 ปัญหาที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่า เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานค่านการประเมินผลการศึกษา อันดับ 1 ได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ (ร้อยละ 35.00) อันดับ 2 ได้แก่ การไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินงานค่านนี้ (ร้อยละ 22.00) อันดับ 3 ได้แก่ การขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน (ร้อยละ 25.00) อันดับ 4 ได้แก่ การไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจากโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 30.00) อันดับ 5 การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินงานค่านนี้โดยเฉพาะ (ร้อยละ 25.00)

อภิปรายผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

1. จากข้อมูลส่วนตัวของศึกษานิเทศก์ ได้พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี และดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์มาแล้ว ระหว่าง 1-5 ปี วุฒิสถุที่สุดปริญญาตรี จะเห็นว่าศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่อ้างอิงอยู่ในวัยที่มีความขยันขันแข็งในการปฏิบัติหน้าที่การงาน รวมทั้งมีคุณวุฒิสถุเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ ความรับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมายของการนิเทศการศึกษาได้

สำหรับข้อมูลส่วนตัวของครูใหญ่ ได้แก่ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี และดำรงตำแหน่งครูใหญ่ในโรงเรียนที่ใดสำรวจไปนี้ ระหว่าง 1-5 ปี ในค่านวุฒิสถุสูงที่สุดนั้น ส่วนใหญ่ยังมีความรู้ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ฉะนั้น หากจะพิจารณาในแง่ที่ว่าครูใหญ่ส่วนมากยังมีพื้นความรู้ค่อนข้างต่ำ ศึกษานิเทศก์น่าจะมึบทบาทในการนิเทศหรือให้ปรึกษาค่านวิชาการในโรงเรียนให้มากกว่านี้

2. เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด อาจแยกกล่าวได้ดังนี้

บทบาทของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดในการไปเยี่ยมโรงเรียน ได้พบว่า ในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ได้ออกนิเทศโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดมากกว่า 51 โรงเรียน โดยเฉลี่ยการนิเทศโรงเรียนละ 1-3 ครั้ง และการไปนิเทศนั้นส่วนใหญ่ไม่เป็นการนิเทศตามค่าเฉลี่ยของโรงเรียน เมื่อพิจารณาถึงการไปเยี่ยมโรงเรียนของศึกษานิเทศก์จะเห็นว่า จำนวนโรงเรียนที่ไปเยี่ยมมัน อยู่ในเกณฑ์มาก แต่จำนวนครั้งที่ไปเยี่ยมโดยเฉลี่ยยังอยู่ในเกณฑ์น้อย ลักษณะเช่นนี้หากเป็นการไปเยี่ยมเพื่อสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนโดยทั่ว ๆ ไป ก็ถือว่าไม่มีปัญหาเพราะไม่จำเป็นต้องใช้เวลาบ่อยครั้ง แต่ถาการไปเยี่ยมมันมีจุดมุ่งหมายเพื่อไปนิเทศการสอน หรือเพื่อช่วยปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนแล้ว การไปเยี่ยมเพียงปีละ 1-3 ครั้ง ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ เนื่องจากการไปเยี่ยมลักษณะหลังนี้ ทั้งโรงเรียนและศึกษานิเทศก์จะต้องใช้เวลาในการวางแผนและดำเนินงานร่วมกันมากพอสมควร จึงจะยังผลสำเร็จให้แรงงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ และในสภาพปัจจุบันต้องการการนิเทศที่กระทำโดยแท้จริงมิใช่เป็นการเยี่ยมเยียนในระยะสั้นเท่านั้น ฉะนั้นโดยนัยนี้ ถ้าหากศึกษานิเทศก์ไปเยี่ยมโรงเรียนแห่งหนึ่งปีละไม่เกิน 3 ครั้ง แล้วกล่าวว่าได้ไปนิเทศการสอนโรงเรียนนั้นแล้ว ก็ย่อมชี้ชัดว่า ศึกษานิเทศก์ยังคงใช้วิธีนิเทศอย่างผิวเผิน ขาดหลักการ และวิธีการในการนิเทศอย่างแท้จริง และจุดนี้ก็จะ เป็นจุดอ่อนของศึกษานิเทศก์ที่ทำให้ครูขาดความเชื่อถือและศรัทธา

กล่าวโดยสรุปแล้ว การออกไปเยี่ยมโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ตามผลของการวิจัยนี้ หากมิใช่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการนิเทศการสอนหรือการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนแล้ว ก็นับว่าเหมาะสมทั้งในแง่จำนวนโรงเรียนที่ออกเยี่ยม และระยะเวลาที่ใช้ในการออกเยี่ยม แต่ถา ศึกษานิเทศก์ถือว่าการไปนิเทศเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า ศึกษานิเทศก์ยังคงใช้วิธีนิเทศที่เน้นในค่านปริมาณมากกว่าคุณภาพนั่นเอง

บทบาทของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ งานนิเทศ การสอนและการบริหารงานวิชาการ จากผลการวิจัยได้พบว่า ศึกษานิเทศก์ได้มีการปฏิบัติ

อยู่ในเกณฑ์น้อย และมีได้มีการปฏิบัติเลย แสดงว่า ศึกษานิเทศก์ไม่ค่อยได้ออกไปนิเทศในโรงเรียน หรือถึงแม้จะได้ออกไปเยี่ยมโรงเรียน ปีหนึ่งเกินกว่า 51 โรงเรียน ถึงผลการวิจัยข้างต้น แต่ พฤติกรรมในการนิเทศโรงเรียนยังอยู่ในขอบข่ายจำกัด กล่าวคือ การปฏิบัติที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก เมื่อออกไปเยี่ยมโรงเรียนได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน และสังเกตการสอนของ ครู การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการเรียนการสอน การแนะนำให้ครูอ่านหนังสือเพื่อ เพิ่มพูนความรู้ในวิชาชีพ การเสนอแนะให้ครูทำบันทึกการสอน และการเข้าร่วมประชุมครูในโรงเรียน ที่ออกนิเทศ อย่างไรก็ตาม การที่ศึกษานิเทศก์ออกเยี่ยมโรงเรียนน้อยและปฏิบัติการนิเทศอยู่ในขอบ ขยายของกิจกรรมที่จำกัด ก็อาจเนื่องจากสาเหตุ 3 ประการคือ ประการแรก ศึกษานิเทศก์มีอัตรา กำลังไม่เพียงพอที่จะออกนิเทศโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง ประการที่สอง ศึกษานิเทศก์เคยชินกับวิธี การนิเทศแบบที่เคยปฏิบัติกันมา และไม่พยายามที่จะพัฒนาเทคนิคการนิเทศ ตลอดจนขาดการศึกษา ถึงปัญหา และความต้องการของครูอย่างแท้จริง ฉะนั้นโอกาสที่จะนำเอากิจกรรมการนิเทศอื่นๆ มาใช้แก้ปัญหาให้ตรงจุดจึงมีน้อย ประการสุดท้าย ศึกษานิเทศก์อาจไม่มีเวลาเพียงพอ ในการที่ ปฏิบัติงานนิเทศอย่างจริงจัง เพราะมีงานด้านอื่น ๆ ที่จะต้องปฏิบัติอีกมากมาย

งานเกี่ยวกับการจัดประชุม อบรม สัมมนาครู และปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการศึกษา จากผลการวิจัยได้พบว่า ศึกษานิเทศก์ได้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย โดยปรกติ การจัดอบรมครู การประชุมนิเทศครูบรรจุใหม่ เป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ โดยได้รับการสนับสนุนด้านเงินงบประมาณ จากกรมสามัญศึกษา หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่ต่อมาภายหลังที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้จัดตั้งหมวดวิชาการขึ้นในสำนักงานแล้ว ทางหมวดวิชาการก็รับเอางานด้านนี้ไปปฏิบัติ จึงทำให้ บทบาทด้านการจัดประชุม อบรมครู ของศึกษานิเทศก์ลดน้อยลง อย่างไรก็ตาม ทางองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดยังคงเห็นความสำคัญของศึกษานิเทศก์อยู่ ดังจะเห็นว่าในการจัดประชุมอบรมครูหรือ ประชุมนิเทศครู ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้เชิญศึกษานิเทศก์ไปร่วมเป็นวิทยากรให้การอบรม ควบเสมอ และการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์กับเจ้าหน้าที่หมวดวิชาการในลักษณะนี้ จะ เป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน เพียงไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับนโยบาย และการประสานงานของแต่ละฝ่าย ในแต่ละจังหวัด ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่างานเกี่ยวกับการจัดประชุม อบรม สัมมนาครู และปรับปรุง

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด ส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ศึกษานิเทศก์ให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยเป็นวิทยากรให้การอบรมครู เป็นกรรมการร่วมในโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น

งานเกี่ยวกับการศึกษา ทดลอง วิจัย และการพัฒนาหลักสูตร จากผลการวิจัยได้พบว่าศึกษานิเทศก์ได้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย เมื่อพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของการปฏิบัติงานด้านนี้ จะเห็นว่า เป็นงานปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างมีระเบียบ ซึ่งต่างไปจากเทคนิคการนิเทศอื่น ๆ ศึกษานิเทศก์ที่ดำเนินงานด้านนี้จะต้องมีความถนัดหรือความรู้เป็นพิเศษ เกี่ยวกับการศึกษา ทดลอง และวิจัยโดยตรง อย่างไรก็ตามคุณสมบัติขั้นนี้ที่ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดโดยส่วนรวมยังไม่ได้รับการปลูกฝังหรือขาดการส่งเสริมเป็นจำนวนมาก และนี่อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้งานของศึกษานิเทศก์ด้านนี้ปรากฏออกมาในรูปของมีแต่เฉพาะการสำรวจและรวบรวมสถิติทางการศึกษาของจังหวัดเท่านั้นที่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติมาก ซึ่งงานนี้ยังไม่ช่วยให้มองเห็นปัญหาทางการศึกษาอย่างชัดเจนนัก นอกจากอาจจะช่วยใหญ่ที่เกี่ยวข้องได้มองเห็นควรชั้นที่งานปริมาณบางอย่างเท่านั้น ดังนั้นหน่วยศึกษานิเทศก์น่าจะได้จัดให้มีการอบรมในเรื่องนี้โดยเฉพาะให้กับศึกษานิเทศก์ โดยขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยช่วยจัดหรือทางหน่วยจะเป็นผู้จัดและเชิญอาจารย์มหาวิทยาลัยมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในกระบวนการวิจัย

งานเกี่ยวกับการผลิตและเผยแพร่เอกสารหลักสูตร เอกสารทางวิชาการ และอุปกรณ์การสอน ได้พบว่า ศึกษานิเทศก์ได้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย เกี่ยวกับเรื่องนี้ที่ศึกษานิเทศก์น่าจะตระหนักดีว่า ในเมื่อการออกนิตยสารโรงเรียนมีขีดจำกัดหลายประการทั้งได้กล่าวแล้วข้างต้นก็ควรจะได้ดำเนินการนิเทศโดยทางอ้อมด้วยการผลิตและเผยแพร่เอกสาร คู่มือครู หรือต้นแบบอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ขึ้นให้ถึงมือครูในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล เพื่อให้แน่ใจว่าเขายังได้รับการเหลียวแลและเอาใจใส่จากผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามที่เท่าที่งานด้านนี้ส่วนใหญ่จะปฏิบัติกันในระดับศึกษานิเทศก์กรม ส่วนระดับศึกษานิเทศก์เขตและศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดยังมีน้อยมาก น่าจะได้มีการร่วมมือกันระหว่างศึกษานิเทศก์กรมและจังหวัด เพราะ ศึกษานิเทศก์จังหวัดจะมีประสบการณ์ที่ได้พบเห็นและนิเทศมาด้วยตนเอง การผลิตเอกสารทางวิชาการและอุปกรณ์การสอนจะถูกต้องและตรงเป้าหมายมากกว่า

งานเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา ได้พบว่า ศึกษานิเทศก์ได้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย เกี่ยวกับเรื่องนี้ควรจะไต่ถามว่าศึกษานิเทศก์เล็กน้อยว่า กอนหน้าที่อำเภอจะเป็นผู้จัดสอบปลายปี นักเรียนชั้น ป.6 หรือ ป.7 นั้น จังหวัดได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ โดยมีศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งขอสอบ จัดพิมพ์ขอสอบและแจกจ่ายขอสอบไปให้หน่วยสอบโดยผ่านทางอำเภอ และภายหลังการสอบก็อาจมีการวิเคราะห์ผลการสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการสอบระดับโรงเรียน อำเภอ และจังหวัด งานดังกล่าวนี้นับว่าศึกษานิเทศก์มีบทบาทในด้านการวัดผลมาก แต่ภายหลังจากที่การสอบปลายปีของชั้นประโยคประถมศึกษาได้เป็นหน้าที่ของอำเภอ ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดจึงไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องของการวัดผลในโรงเรียนประถมศึกษาเลย เว้นแต่การดูแลโรงเรียนประถมศึกษาบางโรงที่ไ้ระเบียบเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติเท่านั้นที่ศึกษานิเทศก์ได้เข้าไปทดสอบเพื่อวัดความก้าวหน้าในการเรียน หรือเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน สำหรับการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาของศึกษานิเทศก์ นอกจากนี้เช่น การจัดประชุม อบรมครูเกี่ยวกับเทคนิคการวัดผล การส่งเสริมให้โรงเรียนได้จัดทำขอสอบมาตรฐาน เป็นต้น ยังนับว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติน้อยหรือไม่ได้ปฏิบัติเลย ผู้วิจัยเห็นว่าบทบาททางด้านนี้ยังน่าจะให้ศึกษานิเทศก์เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่โดยทางอำเภอจะมีการประสานสัมพันธ์กับหน่วยศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด เพราะผู้นิเทศก์ถ้าไม่ส่วนในการทราบผลการศึกษาของนักเรียนก็ย่อมจะมีส่วนช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนได้ยาก

งานเกี่ยวกับงานอื่น ๆ ได้รับมอบหมาย ได้พบว่าศึกษานิเทศก์ได้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ยกเว้นบางขอที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากได้แก่ การประสานงานหรืออำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานอื่น ๆ ที่มาศึกษาหรือดูงานการศึกษาในจังหวัด การดูแลและนิเทศโรงเรียนผู้ใหญ่ การประเมินผลการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ นอกจากนี้ก็มีงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากจังหวัด ซึ่งถึงแม้ผลของการวิจัยมิได้ปรากฏออกมาว่า ศึกษานิเทศก์ได้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก แต่ศึกษานิเทศก์มิได้ปฏิเสธว่า ไม่ได้มีส่วนทำให้การปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ลดน้อยลง งานที่วานี้ได้แก่ งานธุรการ การโต้ตอบหนังสือ การแจกหนังสือ การรวมเป็นกรรมการในงานต่าง ๆ ของจังหวัด เป็นต้น

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดของกลุ่มครูใหญ่และกลุ่มศึกษานิเทศก์นั้น ผลการวิจัยปรากฏว่า ในขณะที่ครูใหญ่เห็นว่าศึกษานิเทศก์น่าจะมีบทบาทในด้านการจัดประชุม อบรม สัมมนาครู รวมทั้งการนิเทศและเผยแพร่เอกสารประกอบหลักสูตร และอุปกรณ์การสอนเป็นอันดับแรก ศึกษานิเทศก์กลับมีความเห็นว่า ตนควรจะมีบทบาทในการนิเทศการสอน และการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก ลักษณะเช่นนี้แสดงว่าความคาดหวังในบทบาทของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดของกลุ่มศึกษานิเทศก์กับกลุ่มครูใหญ่แตกต่างกัน ฉะนั้นถ้าหากศึกษานิเทศก์ได้มีการศึกษาถึงความคาดหวังหรือความต้องการของครู ก่อนที่จะมีการวางแผนการนิเทศก็จะช่วยให้การนิเทศการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของครูมากยิ่งขึ้น สำหรับบทบาทด้านอื่น ๆ ที่ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์มีความเห็นไม่แตกต่างกันและเห็นว่าควรจัดอันดับความสำคัญไว้ตามลำดับดังต่อไปนี้ ได้แก่ งานในด้านการศึกษา ทดลอง วิจัยและการพัฒนาหลักสูตร งานในด้านการประเมินผลการศึกษา และงานด้านอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ

3. เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดในต่าง ๆ อาจแยกได้ดังนี้

ด้านการออกนิเทศในโรงเรียนมีปัญหาที่ควรนำมากล่าว 4 ประการได้แก่ การไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ การไม่มีเวลาดำเนินการออกนิเทศ การขาดยานพาหนะในการออกนิเทศ และอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดมีไม่เพียงพอ สำหรับปัญหาประการแรกนั้นนับว่ามีความสำคัญต่อการออกนิเทศโรงเรียนในชนบทของศึกษานิเทศก์เป็นอย่างมาก เพราะถ้าหากขาดการสนับสนุนในด้านงบประมาณแล้ว ก็ทำให้ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถออกไปเยี่ยมเยียนโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง ประการที่สองเกี่ยวกับเวลาในการปฏิบัติงานนั้น ผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าหากศึกษานิเทศก์ได้มีการวางแผนและเตรียมการปฏิบัติไว้อย่างรอบคอบ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีเวลาที่จะออกนิเทศก็น่าจะหมดไป ทั้งนี้ศึกษานิเทศก์น่าจะคำนึงถึงคุณภาพของงานที่ไปในเทศมากกว่าจำนวนโรงเรียนที่จะต้องทำการนิเทศให้มากโรง ซึ่งถ้าจะแก้ด้วยการช่วยให้เกิดมีการนิเทศภายใน โดยใช้กลุ่มโรงเรียนช่วยเหลือกันเอง ก็จะทำให้งานการจัดการศึกษาของโรงเรียนดีขึ้น ประการที่สาม เกี่ยวกับยานพาหนะในการออกนิเทศ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง เพราะใน

การออกปฏิบัติงานในท้องที่ชนบทหรือท้องที่ห่างไกลการคมนาคมนั้น หากศึกษานิเทศก์ขาดยานพาหนะ ก็ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้สะดวก และประการสุดท้ายเกี่ยวกับอัตราค่าจ้างของศึกษานิเทศก์นั้น ถ้าหากทางกรมสามัญศึกษาได้พิจารณาเพิ่มอัตราค่าจ้างให้กับหน่วยคือศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด โดยให้ได้สัดส่วนกับจำนวนโรงเรียนในความรับผิดชอบ พร้อมกันนั้นก็กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการออกนิเทศในโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ให้ชัดเจน ก็น่าจะแก้ปัญหาในค่านี้นี้ได้

ด้านการจัดประชุมอบรม สัมมนาครู และปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการศึกษามีปัญหาที่ควร นำมาถล่าว 3 ประการ คือแรก การไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ การ ขาดวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอจะทำให้ครูผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเชื่อถ้อย และศรัทธา และเนื้อหาสาระของการอบรมไม่ตรงกับความต้องการของครู ประการแรกเกี่ยวกับ เรื่องงบประมาณนั้น นับว่าเป็นความจำเป็นอันดับแรกในการที่จะจัดการการประชุมอบรมครู อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ก็ยังยอกย้อนอยู่กับนโยบายของกรมกองเจ้าสังกัดที่จะเห็นความจำเป็นมากน้อยแค่ไหน เพียงไร โดยอาจจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมทางค่าน้ำหรือหาแหล่งการเงินที่มีชิงงบประมาณเข้ามา ช่วยเหลือ โดยขอความร่วมมือจากชุมชนก็จะ เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ประการที่สอง เกี่ยวกับการขาดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการให้การอบรมครูนั้น ขอนี้ น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงเทคนิคและวิธีการในการจัดการประชุมอบรมครูของศึกษานิเทศก์ อีกทั้ง ไปถึงความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพของศึกษานิเทศก์ผู้ให้การอบรมด้วย ฉะนั้นศึกษานิเทศก์ จึงควรที่จะได้มีการปรับปรุงตัวเองในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ครูยอมรับนับถือและศรัทธาในความ สามารถให้ได้ หรืออาจจะใช้บุคลากรในชุมชน เช่น อาจารย์ในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยครูเข้า มามีส่วนร่วมด้วยก็จะทำได้ สำหรับประการสุดท้ายเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของการอบรมไม่ตรงกับ ความต้องการของครูนั้น ขอนี้ก็น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูขาดความเชื่อถ้อยในความสามารถ ของผู้ให้การอบรม เพราะผู้ให้การอบรมได้ยึดเยี่ยกลิ่งที่เขาไม่ต้องการให้ ฉะนั้นการสำรวจ ความต้องการในเนื้อหาหรือหลักสูตรการอบรม ตลอดจนการชี้แจงถึงความจำเป็นในการจัดการ อบรมให้แก่ครูผู้เข้ารับการอบรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะมองข้ามเสียมิได้

ด้านการศึกษา ทดลอง วิจัยและพัฒนาหลักสูตร มีปัญหาที่ควรนำมาถล่าว 3 ประการคือ การไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ การไม่มีเวลาที่จะดำเนินงานด้านนี้

เพียงพอ และการขาดบุคลากรที่มีความรู้และความชำนาญในการดำเนินงานด้านนี้โดยเฉพาะ สำหรับ ปัญหาประการแรกนั้นนับว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากการปฏิบัติงานด้านนี้จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณ ค่าเงินการเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ดีเรื่องนี้อาจไม่เป็นปัญหา ถ้าหากการวางแผนปฏิบัติงาน ในด้านนี้ของศึกษานิเทศก์สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของท้องถิ่น และ อยู่ในวิสัยที่ศึกษานิเทศก์จะปฏิบัติได้ ผู้วิจัยเชื่อว่าหากกรมเจ้าสังกัดคงจะพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ให้ดำเนินการได้ หรือการขอความร่วมมือช่วยเหลือจากชุมชนสนับสนุนในด้านการเงิน ประการที่ สองเกี่ยวกับเวลาในการปฏิบัติงานด้านนี้ ถ้าหากศึกษานิเทศก์ได้มีการตกลงใจที่จะดำเนินงานด้าน นี้อย่างแนบแน่น และได้มีการวางแผนอย่างรอบคอบ ปัญหาในค่านนี้ก็อาจจะหมดไป ส่วนประการสุดท้ายเกี่ยวกับการขาดบุคลากรที่มีความรู้และความชำนาญในการดำเนินงานด้านนี้โดยเฉพาะนั้น นับว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าหากในหน่วยศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดแห่งใด ขาดศึกษานิเทศก์ ที่มีความรู้ความสามารถในงานด้านนี้โดยเฉพาะแล้ว ก็ไม่สามารถจะดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยได้ ส่วนงานการพัฒนาหลักสูตรนั้น ไม่น่าจะมีปัญหาเพราะโดยปกติการ ดำเนินงานเรื่องนี้ ส่วนใหญ่เราจัดในระดับท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยกรรมการและผู้บริหารคุณวุฒิหลาย ฝ่าย และอีกประการหนึ่งศึกษานิเทศก์ได้คลุกคลีกับเรื่องหลักสูตรและการสอนมามากพอควรจึงน่าจะ ปฏิบัติงานในเรื่องนี้ได้

ด้านการผลิตและเผยแพร่เอกสารประกอบหลักสูตร เอกสารทางวิชาการและอุปกรณ์การสอน มีปัญหาที่ควรนำมาถกเถียง 2 ประการคือ การไม่ได้รับการสนับสนุนในค่านงบประมาณอย่าง เพียงพอ และการขาดแคลนวัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำเนินงานด้านนี้ ปัญหา ประการแรกเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณนั้น ก็เช่นเดียวกับปัญหาในค่านอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้น คือ หากขาดการสนับสนุนในค่านงบประมาณก็ทำให้ศึกษานิเทศก์ไม่สามารถดำเนินงานได้ สำหรับประ การที่สองที่เกี่ยวกับการขาดแคลนวัสดุและเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตนั้น ก็ยอมทำให้เป็นอุปสรรค ต่อการผลิตเอกสารต่าง ๆ อย่างแน่นอน ฉะนั้นจึงควรที่กรมเจ้าสังกัดจะได้มีการสำรวจความ จำเป็นและความต้องการในการใช้วัสดุและ เครื่องมือเครื่องใช้ประจำสำนักงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ ประจำจังหวัดต่าง ๆ เพื่อจัดซื้อและมอบให้ศึกษานิเทศก์ได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

งานการประเมินผลการศึกษา มีปัญหาที่ควรนำมาแล้ว 2 ประการคือ การไม่ได้รับการสนับสนุนในค่านงบประมาณอย่างเพียงพอ และการไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจากโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาประการแรกเกี่ยวกับการขาดการสนับสนุนในค่านงบประมาณอย่างเพียงพอ นั้น ก็คล้ายคลึงกับปัญหาในค่านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยได้หยิบยกขึ้นมาถกเถียงกัน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นปัญหาที่ศึกษานิสิตได้มองเห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินงาน สำหรับประการที่สองที่เกี่ยวกับการไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในค่านการประสานงานมากกว่าอย่างอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชี้แจงจุดประสงค์และวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาในโรงเรียนหรือการขอความร่วมมือกับหน่วยงานใด ๆ นั้น ควรจะต้องเป็นไปอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน และเหมาะสมแก่โอกาส มิเช่นนั้นแล้วก็จะเกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน อันจะเป็นผลให้ขาดการให้ความร่วมมือกันที่สุดในที่สุด

ข้อเสนอแนะโดยทั่วไป

เพื่อที่จะเป็นการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยทั่วไปดังนี้

1. ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดเสียใหม่ เพื่อให้ศึกษานิเทศก์มีความคล่องตัวและมีอิสระในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น อีกทั้งจะช่วยให้ปฏิบัติงานได้เป็นไปตามหลักการและทฤษฎีของงานนิเทศการศึกษามากยิ่งขึ้น

2. เพื่อที่จะแก้ปัญหาการออกนิเทศอย่างฉิวเฉียดในโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ ทางกรมเจ้าสังกัดควรกำหนดแนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้ไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้การนิเทศได้บรรลุผลอย่างแท้จริงและจะต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติงานในลักษณะการประเมินผลโครงการโดยละเอียดต่อหน่วยงานบังคับบัญชาหรือกรมเจ้าสังกัด

3. เนื่องจากอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์มีจำกัดทำให้โอกาสที่จะออกไปนิเทศในโรงเรียนมีน้อย ฉะนั้นจึงควรส่งเสริมให้ศึกษานิเทศก์ได้ใช้วิธีนิเทศโดยทางอ้อมมากยิ่งขึ้น นั่นคือ กรมเจ้า

สังกัดที่จะตอกำหนดนโยบายให้หน่วยศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดแต่ละแห่งผลิตเอกสารประกอบหลักสูตร คู่มือครูหรือแผนแบบอุปกรณ์การสอนออกมาแต่ละปี เพื่อเผยแพร่ให้แก่ครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด

4. เพื่อที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนและส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดจึงควรจะได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา ทดลอง วิจัย และพัฒนาหลักสูตร

5. เกี่ยวกับการประชุม อบรม และสัมมนาครู ยังเป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับการฝึกอบรมครูประจำการอยู่ อย่างไรก็ดีเพื่อที่จะให้การอบรมได้บรรลุเป้าหมาย ศึกษานิเทศก์ในฐานะที่เป็นผู้จัดการอบรมและผู้ให้การอบรมควรปรับปรุงเทคนิควิธีการและเนื้อหาการอบรมเพื่อไม่ให้ครูโค่นำเอาความรู้และประสบการณ์ไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง

6. เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษานั้น ศึกษานิเทศก์ควรจะได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้ประเมินผลเพื่อหาระดับทางวิชาการของโรงเรียนมากขึ้น อีกทั้งควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถในการวัดผลการศึกษาอย่างแท้จริงทุกคน

7. เพื่อที่จะให้ศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดได้มีผลการปฏิบัติงานอย่างเด่นชัด ทางกรมเจ้าสังกัดควรจะได้กำหนดนโยบายในการจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้หน่วยศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดอย่างชัดเจน ว่าในแต่ละปีกรมจะจัดลำดับความสำคัญของงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไว้อย่างไร

ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากร 2 กลุ่มคือ กลุ่มครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาและกลุ่มศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด สำหรับการวิจัยต่อไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจะได้ดำเนินการดังนี้

1. ขยายขอบข่ายของประชากรโดยสำรวจความเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดไปยังกลุ่มครูประจำการโรงเรียนประถมศึกษา และกลุ่ม

ผู้บริหารการศึกษา อันได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าส่วนการศึกษา
หัวหน้าหมวดการศึกษา เป็นต้น

2. ศึกษาบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์เฉพาะด้าน เพื่อศึกษาและ
วิเคราะห์ถึงพฤติกรรมกรณีเทศการศึกษาด้านเฉพาะด้านของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดโดยละเอียด
เพื่อจะได้นำผลมาปรับปรุงงานแต่ละด้านให้ดีขึ้น

3. น่าจะมีการวิจัยถึง ความร่วมมือและประสานงานระหว่างศึกษานิเทศก์จังหวัดกับ
หมวดการศึกษาอำเภอ และส่วนการศึกษาของจังหวัด เพื่อหาข้อบกพร่องและอุปสรรค อันจะนำ
มาเป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงความเข้าใจและความร่วมมือประสานงานให้ดีขึ้น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย